

JUDr. Marián Fečík
predseda Stálej legislatívnej komisie
Súdnej rady Slovenskej republiky

Predstavenie Stálej legislatívnej komisie Súdnej rady Slovenskej republiky a „septembrového vagóna legislatívneho vlaku“

Uzneseniami č. 261 až 266/2024 z 17.7.2024 zriadila Súdna rada Slovenskej republiky (ďalej len „**Súdna rada**“) Stálu legislatívnu komisiu Súdnej rady (ďalej len „**Stála legislatívna komisia**“), za ktorej členov boli zvolení Marián Fečík, Ayše Pružinec Eren, Martin Bezák, Adrián Kucek a Zuzana Čížová.

Inštitucionálny základ Stálej legislatívnej komisie je daný Článkom III (Organizácia súdnej rady) ods. 7 Štatútu Súdnej rady, ktorý bol schválený s odkazom na § 4 ods. 1 písm. b) zákona č. č. 185/2002 Z.z o Súdnej rade Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „**zákon o Súdnej rade**“). Podľa uvedeného článku štatútu „*Súdna rada vytvára zo svojich členov zákonom ustanovené komisie alebo osobitné komisie určené na plnenie úloh vyplývajúcich z právomoci súdnej rady; zo svojej činnosti predkladajú súdnej rade stanoviská.*“

Zriadenie Stálej legislatívnej komisie má základ v právomociach Súdnej rady daných znením § 4 ods. 1 písm. c) a f) zákona o Súdnej rade, v zmysle ktorých do ďalšej pôsobnosti Súdnej rady patrí (1) predkladať ministrovi spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „**minister spravodlivosti**“) podnety na prijatie všeobecne záväzných právnych predpisov upravujúcich (i) organizáciu súdnictva, (ii) konanie pred súdmi a (iii) postavenie sudcov a (2) zaujímať stanoviská k návrhom takýchto všeobecne záväzných právnych predpisov.

Súčasne je zriadenie Stálej legislatívnej komisie prejavom ambície (súčasného zloženia) Súdnej rady aktívnejšie iniciovať legislatívne procesy týkajúce sa justície. Domnievam sa totiž, že v terajšom nastavení analytických procesov v súdnictve je určitá „systémová medzera“. Tá spočíva v komunikačnej bariére medzi sudcami a Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „**ministerstvo spravodlivosti**“). Na jednej strane sú to práve sudcovia, ktorí z vlastnej rozhodovacej činnosti najlepšie vedia o zjavných, či skrytých nedostatkoch právnej úpravy *de lege lata*. Na druhej strane úlohou ministerstva spravodlivosti by malo byť transformovať tieto poznatky do normatívnej podoby *de lege ferenda*, avšak s akcentom na to, aby príslušné novelizácie nezľahčovali len prácu sudcom, ale zabezpečovali efektívnu súdnu ochranu tak, aby zjednodušene povedané „koncovým užívateľom výhod“ bol primárne občan. Práve v tomto rozsahu vidím zmysel legislatívnej iniciatívy Stálej legislatívnej komisie vo vzťahu k návrhom týkajúcim sa konania pred súdmi. V rámci organizácie súdnictva a postavenia sudcov by odrazovým mostíkom legislatívnych návrhom mala byť zasa snaha o posilnenie nezávislosti a funkčnosti súdnictva či už v inštitucionálnej alebo materiálnej rovine.

Stála legislatívna komisia si súčasne uvedomuje, že nedisponuje zákonodarnou iniciatívou a že môže len vo forme svojich stanovísk, následne premietnutých do uznesení Súdnej rady, dúfať a veriť v „osvietený prístup ministerstva spravodlivosti“. Z vlastnej skúsenosti si dovoľím tvrdiť, že tento nie je prioritne daný vládnucou politickou reprezentáciou ale konkrétnymi ľuďmi. Hoci je pritom Súdna rada ústavným orgánom sudcovskej legitimacy,

má vo vzťahu ku (kvázi)legislatívnej iniciatíve výrazne slabšie postavenie než napríklad prokuratúra, ktorá má možnosť s legislatívnymi návrhmi „preskočiť“ exekutívu, keďže generálny prokurátor Slovenskej republiky je oprávnený podávať podnety na prijatie zákonov, ich zmeny alebo doplnenia priamo predsedovi Národnej rady Slovenskej republiky (§ 13 ods. 2 zákona č. 153/2001 Z.z. o prokuratúre) a súčasne je Generálna prokuratúra Slovenskej republiky i v rámci medzirezortného pripomienkového konania (na rozdiel od Súdnej rady) povinne pripomienkujúcim subjektom [Článok 14 ods. 2 písm. g) Legislatívnych pravidiel vlády Slovenskej republiky].

Na svojich doterajších rokovaní sa Stála legislatívna komisia zaoberala viacerými návrhmi, ktoré by následne mohli byť jednotlivými „vagónmi“ pripravovaného „legislatívneho vlaku“. Systém práce Stálej legislatívnej komisie je pritom formálne daný jej povahou „poradného orgánu“ Súdnej rady. Stála legislatívna komisia preto najprv žiada o schválenie legislatívnych tém, pričom vymedzí právny predpis, ktorý by mal byť novelizovaný, spolu so sledovaným cieľom a po schválení Súdnu radou spracuje príslušný legislatívny návrh.

Na septembrovom zasadnutí Súdnej rady bolo 19.9.2024 prijaté uznesenie č. 329/2024, ktorým boli schválené navrhnuté legislatívne témy „septembrového vagóna“ a Stála legislatívna komisia bola zaviazaná predložiť ich vypracovanie na novembrové zasadnutie Súdnej rady.

V (čiastočne) rozšírenej podobe možno uvedené legislatívne témy predstaviť nasledovne:

Návrh č. 1

Novelizované právne predpisy:

- zákon č. 162/1995 Z.z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon)
- vyhláška Úradu geodézie, kartografie a katastra č. 461/2009 Z.z., ktorou sa vykonáva zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 162/1995 Z.z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) v znení neskorších predpisov

Cieľ:

Zabezpečenie ochrany sudcov prostredníctvom zvýšenia ochrany ich súkromia.

Navrhuje sa možnosť sudcu požiadať orgán katastra, aby na liste vlastníctva dostupnom na internete boli pri jeho mene vymazané údaje týkajúce sa titulu, dátumu narodenia, miesta trvalého pobytu a titulu nadobudnutia. Cez verejnosti dostupné údaje katastra nehnuteľností na internete je totiž možné pri poznaní mena sudcu a súdu, na ktorom pôsobí, následne zistiť bydlisko sudcu. Stotožnenie sudcu je nepriamo možné cez zapísaný dátum narodenia. Prostredníctvom titulu nadobudnutia sa dajú zistiť aj ďalšie citlivé údaje týkajúce sa súkromia napr. skutočnosť, že sudca je rozvedený, ak titulom nadobudnutia nehnuteľnosti je dohoda o vypořádání bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

Návrh č. 2

Novelizovaný právny predpis

Trestný zákon

zákon o Súdnej rade

Cieľ:

Úprava ohýbania práva

Navrhuje sa vypustenie trestného činu ohýbania práva (§ 326a Trestného zákona) a s ním súvisiacej právnej úpravy rozhodovania Súdnej rady o nesúhlase s trestným stíhaním sudcu za trestný čin ohýbania práva (§ 27hi zákona o Súdnej rade).

Alternatívne

Navrhuje sa odstránenie nejasnej právnej úpravy týkajúcej sa rozsahu zverejnenia uznesenia Súdnej rady o nesúhlase s trestným stíhaním sudcu za trestný čin ohýbania práva (§ 27hi a § 6 ods. 10 a 11 zákona o Súdnej rade). Bude potrebné explicitne stanoviť, či a v akom rozsahu prípadne po anonymizácii sa zverejňuje uznesenie Súdnej rady o nesúhlase s trestným stíhaním sudcu.

Návrh č. 3

Novelizované právne predpisy

- zákon č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 385/2000 Z.z.“)
- inštrukcia č. 11/2012 (JU) Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky o podmienkach poskytovania stravovacích, ubytovacích a ďalších služieb a preventívnej rehabilitácie sudcov (č. 16127/2012/41-12921 z 29.3.2021)

Cieľ:

„Zrovnoprávnenie“ právnej úpravy zabezpečenia sudcov s právnou úpravou zabezpečenia prokurátorov.

Právna úprava odmeňovania a sociálneho zabezpečenia sudcov a prokurátorov je od počiatku budovaná na princípe ekvivalencie, resp. rovnosti. Napriek tomu dlhodobo pretrváva stav, kedy je sociálne zabezpečenie sudcov na nižšej úrovni než u prokurátorov (napr. porovnaj § 58 a § 60 zákona č. 385/2000 Z.z. s § 65 zákona č. 154/2001 Z.z. o prokurátoroch a právnych čakatel'och prokuratúry), pričom *de lege ferenda* je namieste tento nepomer konečne odstrániť. Uvedené rovnako platí aj pri preventívnych rehabilitáciách, pri ktorých (napriek totožnej právnej úprave) je prokurátorom umožnené ich ambulantnou formou vykonávať aj iným spôsobom než v rehabilitačných alebo zdravotníckych zariadeniach.

Návrh č. 4

Novelizované právne predpisy:

- zákon č. 385/2000 Z.z.
- vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 307/2022 Z.z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o výberovom konaní na funkciu sudcu

Cieľ:

Nová právna úprava výberového konania vo vzťahu k psychologickému posudzovaniu, prekladu z cudzieho jazyka a k rozsahu zverejňovania osobných údajov.

Na podklade doterajších poznatkov sa javí odôvodnenou požiadavka, aby sa psychologické posudzovanie a preklad z cudzieho jazyka vyžadovali len pri vstupe do systému súdnictva a nie pri kariérom postupe sudcu, pričom by mala byť umožnená voľba psychológa. Zároveň je potrebné zvážiť nevyhnutný rozsah zverejňovaných osobných údajov účastníkov výberových konaní na sudcu.

Návrh č. 5

Novelizovaný právny predpis:

Trestný poriadok

Cieľ:

Zvýšenie ochrany sudcov a súdov pred neodôvodnenými zásahmi do ich integrity a nezávislosti.

Navrhuje sa sprísnenie postupu pri schvaľovaní domovej prehliadky u sudcu a prehliadky súdu. Skúsenosti z nedávnej minulosti ukázali, ako sa priestor súdu stal kolbišťom súboja medzi orgánmi činnými v trestnom konaní a ako sa následne sudcovia vrátane predsedu súdu stali rukojemníkmi tohto súboja. Novelizácia Trestného poriadku, ktorá povolenie na prehliadku iných priestorov zverila do rozhodovania súdu (§ 102 Trestného poriadku), však vyriešila tento problém len čiastočne. Zodpovednosť v rámci trestného konania nemožno alibisticky spájať len s rozhodovaním súdu (sudcu) ale i návrhovou legitimáciou prokurátora. Preto by bolo namieste zvýšiť stupeň ochrany sudcu vo vzťahu k jeho integrite a rozhodovaniu tak, aby návrh na domovú prehliadku u sudcu alebo na prehliadku iných priestorov, ak je nimi súd, mohol podať výlučne prokurátor Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky prípadne len samotný generálny prokurátor Slovenskej republiky.